

Ha felelet kell, felelek; ha szenvedni kell, szenvedek én; de törvénytelenséget, helytelenséget s keserű szenvedést rajtok történni, előttem végbemenni, ily móddal, mire a törvény just nem ad, most, midőn a békeség több esztendei folyama azt szükségessé nem teszi, azt nem engedem!

A kormány humbugja és a koalíció.

A „humbug” ugyan amerikai találmány, de a Fejérvári kormány gondolván „merészet és nagyt” — túltett minden eddig ismert nagyobb szabású, amerikai humbugon akkor, amikor nagy hangú, látszólag sokat mondó, de csak becsapásra szánt programját — a már ismert, saját külön eljárásával (a budai választók küldöttsége előtt) — nyilvánosságra hozta.

Azt a programot, amelyet igen velősen, és rendkívül találóan egy u. n. „új disszidens” képviselő: Issekutz Győző így jellemzett: „A királyi felség magyarazatában *reakcionárius*, a választói jog kérdésében *radikális*, a teljesíthetetlen ígéretekben *liberalis*, a hatalomhoz való ragaszkodásban *konzervatív*, a közgazdasági kérdésekben *kommunista* s a nemzeti állam szempontjából *nihilista*.”

Hát mit is ígér ez a program, melynek ajánlásában az új kormány lesújtó ítéletet mond az összes eddig létezett liberális kormányokról, mintha bizony a jelenlegi kormány feje nem nagy mértékben ludas lett volna, mint miniszter a bajok elfajulásában s kabinetjének többi tagjai többé-kevésbé. Hat mit is ígér?

A katonai kérdésben semmit, mert szerinte leghelyesebb, ha a hadsereg nyelvi kérdését az uralkodóra bizzuk. Nemzeti hadsereg-ről tehát álmodni sem szabad. Ígéri azonban, a két éves katonai szolgálat behozatalát s a közöshadsereg jelvényeinek az ország közjogi állásával való összhangzásba hozását. Ezt nem sokára (?) bizottsági tárgyalás alá veszik. (Ismerjük ezeket a bizottsági tárgyalásokat.)

Meg lesz az *általános, titkos* szavazati jog a 24-ik életévhez s az írás-olvasáshoz kötvé. Így a szavazók száma megháromszorozódik. (Világos tehát, hogy ez nem általános szavazati jog, ami voltaképpen nem nagy baj. A baj az, hogy ezzel is port hintenek milliók szemébe.)

Magyarországi gazdasági helyzetét pláne hármas, nemzeti, demokratikus és szociális irányban akarják reformálni, melynek érdekében fennakarják tartani az *eddiggi vámszövetségi viszonyt 1917-ig*, de azon túl is inkább, mint nem.

(Szóval az önálló vámterület meg lesz, ha Ausztria engedi.)

Hogy mégis az ország agrarizmusa megerősödjék, e célra alkalmas eszköznek látják az állam által *megszerzendő és felszabadítandó földterületek* (melyek azok?) parcellázását, az *országos közalapok földbirtokainak* (világosabban kellene ezt körülírni!) hosszú bérlet útján kiszagdik művelésébe boesátását. Ezzel kapcsolatban a kis és középbirtokosok adóssághozterheit könnyítik *új intézmények teremtésével*. (Vajjon mik lesznek azok? Haszonra dolgozó újabb bankok?)

Aztán lesz *esatornázás, mesterséges öntözés, óriási beruházás* (honnan?). Lesz *ipar-törvényrevízió*, szabályozzák a *munkások*, a *magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak, gazdasági és erdészeti tisztviselők* nyugdíj- és jogviszonyait.

Lesz nagyszabású *szociális berendezkedés* (munkások sorsáról való jobb gondos-

kodás, munkás-kórházak, sanatoriumok, közegészségügy államosítása stb. stb.)

Progresszív adórendszer, a létminimum biztosítása, egyházi adók könnyítése, ingyenes népoktatás (értsd: államosítás).

Végrehajtják az 1848. XX. t.-c. 3. §-át, „hogy a bevett felekezetek közt a teljes egyenlőség és viszonyosság az egész vonalon érvényesüljön”, de a „kath. antonomia ügyét” „csak előre vinni igyekeznek”. (Hát miért nem mondják ki határozottan?)

Végül pedig a *közigazgatás államosítása*. (Ha már a többi ígérést csak szemfényvesztésnek lehet is tekinteni, ezt az utóbbit elhisszük. Így örökre el volna vágva az alkotmányvédelem lehetősége s biztosítva volna minden abszolutisztikus törekvés. Nyíltan el akarják kobozni a köztisztviselők politikai függetlenségét.)

No hát erre a humbug kormányprogramra a *koalíció vezérő bizottsága* megadta az érdemleges választ:

Nem hiszi, hogy az ország közvéleménye a Fejérvári kormány programját komolyan venné. „E program magán hordja a megvesztegetési kísérlet bélyegét, elszomorító jelül annak, hogy *megvesztegethetőnek hiszik a nemzetet*. Mindent ígérnek mindenkinek, tekintet nélkül arra, hogy az ígért megvalósítása mennyi időbe, mennyi pénzbe, s mennyivel több adóba kerülne.”

Ez ígéréttel a kormány tehát vagy amit vagy óriási adóemelés tervez.

Külömben a program valódi célja röviden a következőkben foglalható össze:

1. A királyi vétőjog mindenhatósága.
2. A hadseregen a nemzeti kívánságok teljesítésének lehetlensége.
3. A véderő terhének felemelése.
4. A további gazdasági lekötöttség.
5. A vármegyék államosítása.

Az egész program tehát nem demokráta program, hanem úgy a nemzeti, mint a helyi önkormányzat szempontjából *abszolutisztikus program*.

Első feladata maradt tehát a nemzetnek megvédelmezni alkotmányát és érvényt szerezni az alkotmány biztosítékainak. Második feladata maradt a nemzetnek eltávolítani a nemzeti haladás útjából az oda gördített akadályokat.

A mi jó van a programban, az mind kisajátítás a különböző ellenzéki pártok programjából. Fejérvári most a reg követelt dolgokat megígéri, ha a nemzet a katonai akarat érvényesítése érdekében leszerel, letörik, hűtlen lesz önmagához.

A *militarizmus* erősítése és emelése érdekében a legszebb program sem kell, még ha keresztül vihető volna is. A királyt meg kell győzni arról, hogy a magyar nemzet alkotmány-szeretete, nemzeti érzelve, nemzeti vágyódása: *nem eladó*.

Gimnáziumaink állapotáról az 1904—1905. iskolai évben.

(Az Igazgatótanács Jelentéséből.)

Nagy kincse — a templomok mellett legnagyobb kincse státusunknak az intézetek és ezek között a gimnáziumok; vagyonának legnagyobb része is azokért van. És nem ok nélkül, mert a társadalom ugynevezett értelmiségének zöme a középbiszkolákból kerül ki. Nagy gondját is képeztek a gimnáziumok státusunknak mindenkor, a mi meg is látszik rajtok, mert elmondhatni, hogy gimnáziumaink ma már általában olyan állapotban vannak, a mely mindenkit kielégíthet.

Igaz — és ezt hálásan ismerjük el, — hogy állami támogatással, de rövid idő alatt már az ötödik helyen emeljük az új gimn. épületet; gimnáziumaink általában kellően fel vannak szerelve s tanáraink fizetése is a körülményekhez képest kielégítő. (Vajjon milyen körülményekhez képest? Szerk.) A multhoz képest mindenütt nagy haladás és a további fejlődés a helyzetet még javítja.

Gimnáziumainkban a tanítás az állami tanszertv szerint foly, de autonómiáknak minden sérelme nélkül, mert azt az Ó Felsőge által jóváhagyott hatásköri szabályzat és az érvényben levő szerződések alapján célszerűségi tekintetektől önként vettük át. Autonómiánk intézeteink fölött sertellen, panaszra ok nincs; azokban egészen az általunk alkotott rendtartás és felgyelmi szabályzat szerint járunk el; mi intézkedünk mindenekben, ott hatóság mi vagyunk; az állam a kir. tanker. főigazgatók által csak a felügyeletet gyakorolja, de nem rendelkezik.

Gimnáziumaink ker. kath. intézetek, azokban az egész oktatás-nevelés ezen szellemben foly. A tankönyvek a miniszterileg engedélyezett köztül választatnak ugyan, de mindig esakis keresztény szerzőktől. A tantárgyak között főhelyet foglal el a vallás, amiben különben intézkedni — mint általában az egész hit és erkölcsi élet vezetése kizárólag Püspökünk Ó Nagyméltóságának püspöki joga, hatásköre. Tanulóink a templomba járnak — a téli hideg időt kivéve — naponként, szentbeszédeket hallgatnak, vallási gyakorlatokat végeznek, többször gyónnak. A vallási gyakorlatok közül kiemeljük a husvéti szent gyakorlatokat, a miket Püspök úr Ó Nagyméltósága kiválóan arra hivatott jámbor életű lelki atyák vezetése alatt, mint minden évben, ez évben is mindenik intézetünkben tartott. Ezen lelkigyakorlatok vezetői voltak Brassóban, Csiksomlyón, Gyulafehérvárt és Kézdiyásárhelyt P. Halmi Antal karmelita, Kolozsvárt P. Müller Lajos jézustársasági atya, Marosvásárhelyen és Udvarhelyt Izsóf Alajos esztergomi egyházmegyei áldozó pap, Püspök úr Ó Nagyméltósága ezen lelki gyakorlatoknál mindenütt ott volt és évközben is látogatta az intézeteket, minden látogatása alkalmával rendszeren exhortálta az ifjúságot és annak gyóntatásában részt vett.

Intézeteink egész élete keresztény katolikus szellemben foly, attól van áthatva, még az iskolai ünnepek is, a mik egyes kiválóbb alkalmakkor tartatnak. Ezek közül a lefolyt évből különösen kiemeljük az Immaculata ünnepeket, a miket mindenik intézetünkben tartottak a szepőlóten fogantatás hitekkelye kihirdetésének 50 éves jubilálására. Ezen ünnep rendezésében különösen teyekeiny részt vettek a Mária kongregációk, a mik ma már majdnem mindenik intézetünkben szervezve vannak; a lefolyt tanévben Kantában szervezve megváltó szép ünnepek között Ó Nagyméltósága jelenlétében.

Szép ünneppel adóztak intézeteink a haza bölcsének, Deák Ferencnek születése 100-ik évfordulója emlékére. Mert intézeteink egyúttal hazafias intézetek is. A vallásos és hazafias jellegét különösen föltüntetük — visszatükrözik a Szent Imre ünnepek, a miket intézeteink minden évben tartanak védőjük, szűz Szent Imre hercegnék tiszteletére. Az iskolai ünnepeknek kellően vezetve s azokban a mértéket megtartva pedagógiai jelentőségük igen nagy.

Az ünnepek rendezésében főszerepük volt az önképzőköröknek, az ének és zenekaroknak, a mik intézeteinkben mindenütt szép virágásznak örvendenek. Az intézeti ünnepek rendszeren a szülők és külső közönség oly élénk érdeklődése között tartatnak, hogy a helyiséget

a jelenlevők zsufozásig megtöltik és onnan mindig nagy öröm és meglepéssel távoznak.

Külön is fölemlítendők tartjuk a torna-ünnepélyeket. Bár intézetünk nem vettek részt az országos torna-versenyen, de a tornából előre kiadott műsor szerint ünnepélyesen tették mindenütt a vizsgát nagy közönség előtt és itt-ott meglepő szép sikerrel. Mert a szellemi képzés mellett gondot fordítunk a testi nevelésre is.

Nagy kedveltségben állanak intézeteinkben az úgynevezett vándor-egyesületek és segítő-egyesületek, a mik jóváhagyott szabályzat szerint mindenütt üdvösen működnek.

Mindezekről azonban és ehhez hasonló dolgokról más alkalmakkor is — főképp az 1896. évi jelentésünkben már szólván, legyen elég itt bevezetéképen csupán csak ennyit fölemlíteni azért, hogy ezekből következtetni lehessen arra, hogy minő élet, elevenség és szellem uralkodik intézeteinkben évközben, az előirt iskolai kötelesek végzése mellett is.

Keresztény szociális program.

A keresztény szociális egyesületek Országos Szövetségének Bpsten okt. 15-iken tartott második kongresszusa fogadta el az alábbi rendszeres programot, melyet főleg azért közlünk, hogy a vidéki ker. szociális tevékenységnek is irányadónul szolgáljon.

1. §. Mivel a kard szerezte, de a kereszt tartotta fenn Magyarországot ezer éven át és a jövőben is csak a kereszt jelében való társadalom erkölcsi megújodástól várhatjuk a nép sorsának jobbra fordulását,

azért a nemzetfentartó kereszténység alapjára helyezzük mozgalmunkat és a kereszt isteni jelvényét tüzzük zászlónkra.

A kereszténység közös alapján állva, ezen zászló alá szólítjuk felekezeti különbség nélkül a keresztény Magyarországot minden hű fiát!

2. §. Mivel a népek nemzetekké tömörülve vesznek részt az emberiség életében,

szívünk egész melegével ragaszkodunk a magyar hazához, büszke öntudattal valjuk magunkat a magyar haza gyermekeinek és teljes erővel azon leszünk, hogy békés egyetértés, keresztényi szeretet, méltányos elbánás és hazafias érzület kösse össze e hazának bármily ajka polgárait, hogy így vállelve együtt munkáljuk népünk jólétét és hazánk boldogságát.

3. §. Mivel az állami élet tökéletességének követelménye, hogy minél szélesebb alapon nyugodjék, minél többeket tegyen az öntudatos állami élet részeseivé; mivel az állam fentartásához úgy pénzével, mint vérével a legszegényebb polgár éppúgy hozzájárul, mint akár a leggazdagabb, méltányos és igazságos, hogy az állam ügyeinek intézésében a szegény polgárnak is éppúgy része legyen, mint a gazdagnak,

azért követeléseink legelsőbbje az általános titkos, közvetlen községenként való választói jog.

4. §. Bár a gyűlékezési és egyesülési szabadság elve törvényben már ki van mondva, minthogy azonban törvénybeli szabályozást nem nyert és így a kormány és hatóságok önkényétől függ a polgárok ezen igen fontos alkotmányos jogának gyakorlása,

azért követeljük a gyűlékezési és egyesülési jognak a szabadság szellemében eszközözendő törvényes szabályozását és biztosítását.

5. §. Minthogy a nemzet élete összefüggő szervek egész és így a közjólétnek feltétele a részek jóléte,

minden társadalmi osztály jogos kívánságait magunkévá tesszük. De mert az alsó nép-

osztályok a legelhagyottabbak, legfőképpen ezek gazdasági felszabadításáért küzdünk.

6. §. Minthogy az évről-évre szakadatlanul és ijjesztő mérvben emelkedő hadügyi kiadások mind nagyobb részét emésztik fel az állami jövedelmeknek és fokozódó terheknek a nép vállaira,

föltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy nemzetközi megegyezéssel az általános fegyverkezést abbahagyják és így a hadügyi kiadások csökkenjenek s a nemzet legjobb munkaereje ne legyen éveken át katonai szolgálata lefoglalva. Egyelőre kívánjuk a katonai szolgálati időnek legalább két évre való leállítását.

7. §. A jelen kapitalisztikus rendszerben a tőkének hatalma és a szegény osztályokra veszélyessége épen abban rejlik, hogy minél nagyobb a tőke, annál nagyobb mértékben tudja önmagát gyarapítani, ami csak fokozatosan emelkedő köztelherviseléssel ellensúlyozható. Ezért, de az egyenlő és arányos köztelherviselés elvének tényleges megvalósítása végett is követeljük az igazságtalan és elviselhetetlenül súlyos egyenes adórendszer sürgős reformját, nevezetesen

fokozatos adórendszert,

az elsőrendű életszükségletekre vetett fogyasztási adók (só-, husadó, továbbá minden élelmicikre vetett városi fogyasztási adók) megszüntetését,

célszerű fenyűzési adók (nagy háztartásokra, luxusfogatokra, finomabb élvezeti és piperecikre stb.) behozatalát,

a súlyos földadó leszállítását,

ellenben az itt nem honos vagy Magyarországon nem lakó földbirtokosok földadójának tetemes fölemelését,

a létminium adómentességét,

a bérzadó és nagyobb tőkéknél a tőkeamatadó felemelését,

nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknál (részvénytársulatok) nagy osztalékok esetében az osztalék bizonyos részének meghatározott közelelokra fordítását,

az állami és minden egyéb szerencsejátéknak (osztályosorsjáték, löverseny stb.), amelyek a közérkölséget és tisztas munká becsülését rontják, eltörlését.

A közterhek könnyítésére követeljük továbbá a felesleges kiadások (színházi segélyek, nagy miniszteri és főispáni nyugdíjak stb.) törlését az állami, törvényhatósági és községi költségvetésekből, általában a közpénzekkel való becsületes és szigorúan takarékos gazdálkodást.

8. §. Minthogy azonban a legjobb adórendszer is mit sem ér, ha éppen azok kibújhatnak alóla, akiknek legnagyobb az adózóképességük,

sürgős szükség az adóigazgatás reformja is. Követeljük ennél fogva az adókövetésnél a részrehajlatlanság biztosítását, a hivatalos vagy nyilvános ellenőrzés alatt nem álló jövedelmekre vetett adók (III. oszt. kereseti adó, általános jövedelmi pótdadó) szigorú, de igazságos alkalmazását

s mert az adózóknak tönkretétele nem lehet a hatóságok célja,

az adóvégrehajtási szigor méltányos enyhítését,

szükséghelyzetben (betegség, halál, nagy család, rossz termés, ipari pangás) adóhitelezést és adóelengedést.

9. §. A társadalmi élet alapja a család lévén, főtekrvésünki a család megerősítése. E célra a gazdasági téren elsősorban szükséges, hogy

a család számára a háztűzhely háborítat-

lan, békés és sértetlen birtoklása biztosítsák (homestead).

Éppen azért úgy a szoros értelemben vett családi tűzhelynek, a lakóháznak, mint a műhelynek, üzletnek vagy földbirtokoknak addig az értékhatárig, ameddig az egy családnak létfenntartására okvetlenül szükséges, mentesítését kívánjuk mindenemü végrehajtás alól. A törvényileg megállapítandó minimális családi birtok ne is legyen jelzőlogilag lekötendő, ha megelőzőleg a törvény oltalma alá helyeztetett; elidegenítése is csupán az egész család beleegyezésével a tűzhely védelméről történt ünnepélyes lemondás után foglalhasson helyet.

10. §. Minthogy az élelmicikkek egyre emelkedő nagy drágaságban föresze a lelketlen és haszonleső üzérkedésnek van,

követeljük a bérze üzletek megrendszabályozását, nevezetesen a gabonaneműek árának üzleti érdek szerint való mesterséges leszállítására vagy felverésére szolgáló fedezetlen határidő-üzletek eltiltását (papirosbuza) és általában a pusztán haszonlesésre szolgáló üzérkedés korlátozását.

Követeljük az élelmiszerüzletek szigorú hatósági ellenőrzését és főleg az élelmiszer árak hatósági szabályozását; szükség esetén hatósági mérszársekek és pékműhelyek felállítását, illetve hasonló célú szövetkezetek hatósági támogatását.

Követeljük a kartelek, trustók, ringek állami felügyelet alá helyezését és megrendszabályozását, mivel ezek a fogyasztók százezeire vetik ki a jogosulatlan magánnyerészkedés illektelen adóját.

11. §. A közegészség érdekében követeljük az élelmiszerforgalom szigorú hatósági ellenőrzését és az élelmiszerek hamisításának üldözését szigorú törvények hozatalát.

Mivel a szegény embernek legnagyobb gondját a lakás-kérdés képzí és a lakászsora egész-ségtelen lakásokba zsufolja össze a nép ezreit, ennek megszüntetése végett

követeljük, hogy a községek és nagyobb vállalatok elegendő, egészséges oleső munkás-lakásról gondoskodjanak.

12. §. Tekintettel arra, hogy a mindjobban terjedő iszákosság a kisemberek vagyoni romlását okozza, aláassa egészségét, feldúlja családi tűzhelyét és így a társadalom züllésére vezet, erőteljes védekezést tartunk szükségesnek az iszákosság ellen.

E célra teljes készséggel karoljuk fel a megindult alkoholleles meggalmat és kívánatosnak tartjuk, hogy a munkáegyesületekkel kapcsolatosan mértékletességi egyetek alakuljanak.

Szükségesnek tartjuk továbbá a koresmáknak vasár- és ünnepnapokon való zárva tartását, a pálinka fokozottabb megadóztatását és ugyanakkor a bor- és sörfogyasztási adó leszállítását,

általában pedig az italméréseknak szigorú hatósági felügyelet alá helyezését.

13. §. Az igazságügy terén szükségesnek tartjuk

a magánjog, kereskedelmi- és váltójog, továbbá a perrendtartás népszerű reformját és tanítását,

hogy annak jelenlegi homályos és káros intézkedéseit a jóhiszemű nép kárára kihasználni ne lehessen, nevezetesen, hogy a szegény népre saját lakása szerint illetékes bíróságtól eltérni egyáltalán ne lehessen és az ügynökök rászédése ellen véde legyen.

A végrehajtási törvénynek méltányossá tételét, a jelenlegi végrehajtási törvény által ki nem zárt számos visszaélésnek kiküszöbölését

és különösen a le nem foglalható minimumnak jelentős kiterjesztését.

A büntetőjog terén pedig

hatályos női erkölcsvédelmet s a leánykeskedés elnyomását.

az uszoriának és csalásnak oly tágkörű meghatározását és hivatalból való üldözését, hogy mindenki, ki embertársait a közérkölesbe ütköző módon, beestelen eszközökkel megkárosította, utól is érjen a törvény büntető keze. Az uszora legyen egyképen tilos, ha akár pénzben vagy terményben, állatban vagy egyéb áruban folyik.

Követeljük továbbá a jelenlegi önkényes rendőri bíraskodásnak független bíróságokra való ruházását.

Általában kívánjuk, hogy a bíraskodás mindig a gyengének, a méltányosságnak, a tisztességnek hű őrzője és támogatója legyen és a törvény előtti egyenlőség elve úgy a törvényhozáásban, mint az igazságszolgáltatásban meg is valósítsassék.

Szükségesnek tartjuk a szegényeknek ingyenes jogvédelmet egyesek és hatóságok visszaélései ellen.

E célra a keresztény szociális egyesületekkel kapcsolatosan néptitkárságokat fogunk szervezni, amelyek a tagoknak, különösen a munkaviszonyból származó jogserelméi esetén ingyenes tanácsot és jogvédelemmel szolgálnak.

14. §. Minthogy Magyarország ez idő szerinti mezőgazdasági állam és a nemzeti társadalom gerincét a vagyonilag is független, nemzeti jellegűt is híven őrző romlatlan kisgazdasztály képezi,

mezőgazdasági politikánk sarkétele a földmivelő nép millióinak gazdasági megerősítése.

A nemzetfentartó kisgazdasztály megerősítésére mindenekelőtt szükségesnek tartunk széleskörű parcellázását és telepítést.

Sürgetőnk ennél fogva olyan, a helyes földbirtok megosztás szempontjai által vezetendő telepítési politikát, amelynek révén a szerény tőkével rendelkező földművesek földszerzési vágya kielégítést nyerjen. Az állami és községi birtokok és közalapítványok (a mintagazdaságok kivételével) kizárólag e célra fordítandók.

Gondoskodást kívánunk arról is, hogy az eladásra kerülő nagy- és középbirtokok állami felügyelet alatt működő pénzintézetek közvetítésével vagy közvetlenül az állam és községek által nyereszkedés nélkül parcelláztassanak és így a kisgazdák kezére jussanak.

Minthogy hazánkban a földbirtok jelentékeny részét bérlet utján hasznosítják, a nemzeti kishérlő-osztály megteremtése érdekében szükségesnek tartjuk

a közös bérlet intézményének megvalósítását. E célból a nagybirtokok közelében alakult keresztény szociális egyesületekben bérlet szakosztályokat szervezünk, amelyekbe tömörült és bizonyos tőkével rendelkező földművesek, mint hérlő-társaság, az egyetemlegesség elve alapján nagyobb bérleteket vállal és azt tagja között parcellákban kiosztja.

Ugyane célra kívánatosnak tartjuk az örökhaszonbérlet intézményének meghonosítását.

Szükségesnek tartjuk olesó föld- és birtokhitelről való gondoskodást és a meglévő súlyos adósságoknak olesó kölcsönökre való átválttatását (konvertálását nyereszkedés nélküli hitelintézetek által;

hitel-, fogyasztási- és terményértékesítő szövetkezeteket;

ujjonnan megállapítandó igazságos katasztert; a vadkár teljes megtérítésének biztosítását;

katonaköteles földműveseknek és mezei munkásoknak az aratás tartamára szabadságolását; „kegyelmi végrehajtási haladékok”, hogy a földművest az aratás bevárása előtt végrehajtani ne lehessen.

Követeljük a mezőgazdasági érdekképviseletnek — hasonlóan a kereskedelmi és iparkamarákhoz — törvényes szervezését.

15. §. A mezőgazdasági munkások érdekében mindenekelőtt követeljük az u. n. robottmunka eltörlését s az abban nem ritkán lappangó uszora hivatalból való üldözését.

Általában követeljük

a mezőgazdasági munkabérvizonyok kielégítő szabályozását.

E célra szükségesnek tartjuk, hogy a mezőgazdasági munkások is törvényes érdekképviseletet nyerjenek a megfelelő szervezettel bíró földműves kamarákban, hogy az arató- és egyéb szerződések közös kötése révén méltányos munkabéreket érjenek el.

E földműves-kamarák hivatása volna az is, hogy egyetértőleg a földbírtokosok hivatalos szervezetével, békebírókat állítsanak fel, a melyek a felmerült vitás kérdéseket békés úton intézhetnék el.

Követeljük végül a mezőgazdasági eszeléklakásviszonyoknak hatósági rendezését úgy, hogy minden családos eszelédnek az egészségügyi követelményeknek megfelelő külön lakása legyen, mert a fennálló nyomoruságos lakásviszonyok tovább nem tűrhetők.

16. §. A válságos helyzetben levő kisipar lábraállítására követeljük

az szabadipar célszerű korlátozását és az ipari foglalkozásnak szakképzettséghez való kötését.

Minthogy a jelenlegi kereskedelmi és iparkamarákban inkább csak a kereskedelmi érdekek találhat egyoldalú képviseletre és az iparnak gyakran a kereskedelemmel ellentétes érdekei háttérbe szorítottak s a kereskedelmi érdekek alárendelteknek,

követeljük az iparkamaráknak a kereskedelmi kamaráktól való elválasztását és önállósítását.

Az egyes ipari szakmák külön érdekének képviseletére és védelmére követeljük

az ipartestületeknek kötelező alaprú való helyzetét és megfelelő törvényes hatáskörrel való felruházását.

Tekintve, hogy a jelenlegi szabadverseny elvén nyugvó gazdasági rendszerben a kisvállalatok amugy is hátrányban vannak a nagyokkal szemben és ennek dacára a nagyvállalatok még jogosulatlanul szállítási kedvezményekben, adóelengedésben, sőt a hazai gyári ipar megteremtésének hangzatos jelszava alatt igen jelentékeny állami segélyekben is részesülnek — mindez az összes adózók verejtékes adófillereiből — ennek a visszásságnak nemcsak megszüntetését követeljük, hanem ellenkezőleg

a kisiparnak hathatós állami támogatását és különösen a közszállítókknál kisipari szövetkezeteknek előnyben való részesítését.

Követeljük az otthoni bérpar (sitz-rendszer) és a rabipar megszorítását.

Hogy a nagytoke előnyeit a kisipar is élvezhesse és így versenyképesebb legyen, szükségesnek tartunk

ipari hitel-, nyersanyag-beszerző és értékesítő szövetkezeteket (raktárszövetkezetek.)

(Vége köv.)

H I R E K.

— **Püspök urunk önméltóságának nevenapján** — e hó 4-ikén — a székes-egyházban tartott hálaadó istentiszteleten a nagy közönségen kívül részt vett az összes tanítézetek ifjúsága tanáraikkal és tanítóikkal.

Az egész egyházmegye aprájának-nagyjának szívből fakadó imája szállott fel e napon az Egek Űrához azzal az őszinte kéréssel, hogy nyújtsa meg kegyelmes Főpásztorunknak életét egyházunknak, hazánkunk boldogítására.

Hiszen e szomorú időkben, midőn az egyház kapuit nyíltan és alattomban oly erősen döngetik, sokszorosán szüksége van egyházmegyénknek az Ő lángoló buzgalmára, az Ő ki nem apadó szeretetére, páratlan tevékenységére, mellyel megerősíti nyáját, útba igazítja az eltévelyedőket, felemeli az elesetteket.

Tartsa meg Isten önméltóságát minden testi és lelki jóban, hogy maga elé tűzött célját: „omnia restaurare in Christo“ teljesen megvalósíthassa. Istennek kegyelme adja meg ehhez a nagy munkához az erőfeszíthatatlan ragaszkodása pedig azt a tudatot, hogy nem érdemtelenségért hoz napnap után oly óriási áldozatokat. Éljen soká dicső védőszentjének igazi és méltó követője!

— **Személyzetiek.** Varady Gyula govárdiai lelkész Csertés-Hondrola helyzetetét át hasonlóságban; Mihály Domokos esik-szentgyörgyi káplán pedig Kézdizsentlékre küldetett segédlelkésznek és hitelemzőnek.

Mihály István segesvári tanító gyermekószárhegyi segédkantornak és tanítónak, Pál Elek sárpataki helyettes kántornak és rendes tanítónak, Sántha Károly abosfalvi kántortanítónak nevezettek ki. Bárdos-Öberti Vilma kolozsvári „Szabó Ferenc“-féle leányiskolai tanítónő véglegesítettet.

— **Püspök urunk önméltósága** okt. 31-ikén az esteli vonattal Marosvásárhelyre utazott, hogy ott az ujonnan épült főgimnáziumot megáldja s részt vegyen az ifjúsági eucharisztikus gyűlésen, valamint az erd. r. k. státus gimnáziumi tanárainak kongresszusán.

— **Halottak napjának** előestéjén a szokásos emlékbeszédet az új temetőben Zomora Dániel kanonok-plébános, a régiben Pénez László székesegyházi káplán tartotta. Mindkét helyen hatalmas közönség hallgatta a meghatározó beszédeket. Hiszen olyan kevesen vannak, akiknek ezen az estén nem kell meggyújtaniuk az emlékezet mécsesét szereteteik sirhalmán.

Halottak napján d. e. a gyászistentiszteletet Ujfalu s József dr. apátkanonok tartotta.

— **Haláleset.** Kóródy Imre alapvizsgás tanárjelölt, a gyulafehérvári főgimnázium volt jeles növendéke tüdőorvadás következtében, hosszas betegség után élete 24. évében folyó hó 1-én Csiktusnádon az Urban csendesesen elhunyt. Nyugodjék békeségben.

— **Alsófehérmege és a kormány.** Mult számunkban jeleztük, hogy Alsófehérvármegye okt. 30-ikán tartotta közgyűlését, melyen tár-

gyalás alá került Teleky Árvéd grófnak és társainak indítványa a passzív rezisztencia kimondása érdekében.

Annak a sejtelmünknek is kifejezést adtunk, hogy ez a vármegye aligha fogja hagyományos mamelukágát ezúttal is megtagadni. Sejtésünk beváltott, azaz, hogy még sem egészen. A közgyűlés ugyanis a darabont kormányának bizalmatlanságot szavazott, de viszont ki mondta, hogy az önkéntesen befizetett adókat elfogadják és beszállítják, a jelentkező újoncoknak pedig a szükséges iratokat kiadja.

Ezt magyarul úgy hívják, hogy „nesze semmi fogd meg jól.” Egyszerre kurucnak és labancnak is lenni — komikus és nem szép dolog. Ez a két kulacsosság politikája, ami gyzásos volta mellett szörnyen neveléses is. Hiszen a mindennapi életben sem bizzuk pl. kasszánkat olyan emberkezelésre, akiben nincs bizalmunk. Alsófehérmegye nem bízik ugyan a Fejérvári kormányban, de a pénz és véradót megadja neki. Így csinálják a kételkű vármegyék a politikai operetteket, amelyek csak annyiban nem válnak be, hogy nem mulattatják, hanem keserűségre és sirásra fakasztók.

E gyzásos operettet, különben nagyrészt a vidékről berendelt notáriusok és oláhok szerkesztették — sok ösmámeluk tartózkodott (amit jó jelnek lehet venni) a társzerzőségért. Mindezek mellett fenn marad még a kérdés, hogy a bizalmatlankodó főispán milyen érzelmekkel van eltelve a Fejérvári kormány iránt?!

— **A „tiszteletlenség” fogalma Kristóffy szemüvegén.** Kőrössi József marostordamegyei főszolgabíró, mint az alkotmányos törvényekre felelősökönként tisztviselő, fizetési nyugtájára nem tett bélyegyet s ezért nem adták ki fizetését. A főszolgabíró tehát jogos illetményének erejéig bepörölte Fejérvári miniszterelnököt. Ezért aztán Kristóffy belügyér úr a „tiszteletlenség” címen a főszolgabírót felfüggesztette. Aki tehát az alkotmánynak hódol — az tisztelenséget követ el. Kristóék pedig a nagy tiszteletben (?) kényelmesen érzik magukat. Vajjon meddig?

— **Szegény főispánok!** A Fejérvári kormánytól újonnan kinevezett főispánok, helyesebben megyefőnökök búsan dudolgathatják: „Nem úgy van már, mint volt régen!” Nem is olyan régen egy-egy alkotmányosan kinevezett főispán installációja esemény számba nem. Diszközgyűlés, ünnepi közönség, lelkes üdvözlő beszédek, bandérium, no meg az elmaradhatatlan magnum áldomás, amit úgy hívnak, hogy bankett. Ezek voltak a járuléka egy főispáni installációnak. Rövidesen nagyot fordult a világ. Felülről kezdtek bontogatni az alkotmányt. Az újonnan kinevezett megyefőnököket tehát olyba veszi a közönség, mint a csakányos tótokat. Romból jönnek a meghéházára, nem építeni. Csak úgy suttomba, szegyenkezve húzódnak be a főispáni hivatalos helyiségekbe. A megye közönsége nem akar tudni beiktatásról. T a h y v a l a pestmegyei főnökkel egy kis baleset is történt. Besútkáltak az irodába. Azután pedig kitessékelték. És az „üres zseb és üres gyomor” politikájának vazallusai még sem szegyenlik magukat — majd fegyveres asszisztencia mellett csinálnak installációt. Szegény főispánok!

— **A Gyulafehérvári Kath. Legényegyesület** az 1905—1906. év telének folyamán az előző évekhez hasonló népszerű előadásokat rendez az Európa szálló dísztermében. Belpó díj 10 fillér. Az előadások kezdete délutáni 5 óra, de minden előadás programját plakátokon is fogják jelezni. Az előadások sorrendje: 1905. nov. 19. Művelődés történeti előadás. Előadó: Bartalis József, főgimn. tanár. Dec. 10. Az alkoholizmusról. Előadó: Pál Antal, főgimn. igaz-

gató. 1906. jan. 14. Művészet-történeti előadás. Előadó: Kárpiss János, főgimn. tanár. Jan. 21. Irodalom-történeti előadás. Előadó: Rass Károly, főgimn. tanár. Febr. 18. Szőlőgazdasági előadás. Előadó: Eröss Imre, püsp. szőlő intéző.

— **Szent Imre ünnep.** A Székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnázium ifjúsága védőszentjének Szent Imrének tiszteletére ma, november hó 5-én d. e. 1/211 órakor — a plebánia templomban tartott isteni tisztelet után a főgimnázium nagytermében ünnepélyt rendez, a következő műsorral: 1. Dal Szt. Imréhez. Schneider Traugottól. Éneklő az ifjúság vegyeskara. 2. Szent Imre ünnepén. Irta Szemlér Ferenc. Előadják: Szemlér Károly és Tóth István VI. o. t. 3. Feketehegyi emlék. Ábránd P. Nagy Albertől. Játssza az intézet zenekara. 4. Ünnepi beszéd. Tartja Boga Alajos VIII. o. t. 5. A kedv órája út. Polka-mazur, Zsaskovszky Endrétől. Éneklő az ifjúság vegyeskara. 6. Petőfi a Hortobágyon. Melodráma. Szavalja Jánosy Sándor VIII. o. t. Zongorán kíséri Németh Gyula zenetanár; cimbalmon Palmay Sándor VI. o. tanuló. 7. Napfelkelők indulója. Petőfitől. Zenejét szerzte Sz. Nagy Károly. Éneklő a vegyeskar zenekísérettel.

— **Templom megáldás Sárpatakon.** Kegyelmes főpásztorunk kegyességét és áldozatkészségét hirdeti az újonnan felépült és f. év október 29-én megáldott sárpataki templom. Legekesebben szóló bizonyítéka ez megint azon kimondhatatlan szeretetnek, mellyel Erdély lángelkű főpásztorja övéi iránt viselteik. E szeretet, — mely mély, mint a tenger, — nem válogat, nem tesz kivételt, hanem felkarol minden hitközséget, mely dédelgetésre, támogatásra szorult. Ily gondoskodásra, atyai szeretetre, támogatásra szorult Sárpatak hitközsége is, mely pár évtizeddel ezelőtt még hit dologban számításba nem is jutott, hisz arra vall az a tény, hogy mindez ideig a sárpataki hívőereg meg volt elégedve avval a kisserű „kápólna” néven elkeresztelt imaházzal. Miután azonban P. Both Demeter a füleket megnyitotta hallásra, a szemeket látásra és az évek hosszú során át tartó szorgalmas munkával a jött-ment sárpatakiakat bevezette tanaiba és e tannak Sárpatakon nagyobb és nagyobb tért hódított, kezdődött a vágy, az ohaj Istent méltó hajlékban dicsérni és dicsőíteni. Az ige, a vágy, az ohaj tetest nem öltött, mert Both bátyánk kifáradva a nehéz munkában, fáradt fejét nyugalomra hajtotta és árván hagyta a szomszédos székely megyékből ide sereglett és telepedett volt kálmánista és most hiteszilárd kath. lelki gyermekeit.

Az interimalis adminisztráció és az evvel járó keseregések, mert hisz havonként alig jutott egyszer pap a világtól elzárt Sárpataknak, továbbá a düll felben levő kápólna szomorú helyzete indította meg kegyelmes főpásztorunk kegyes atyai jó szívet, hogy új templomot és jó papot igérjen. Az ige, az ohaj tetest öltött. 1904. okt. 29-én terjedt el a hír Sárpatakon: „megjött az új papunk Nagy István személyében — megjött a hír — templomot kapunk” rövid esztendő után az új pap még egy újabb templomban mutatta be a vérontás nélküli menyei áldozatot. Az örömet, a meghatottságot, mely a sárpatakiakban észrevehető volt a templom megáldás napján, leírni alig lehet.

A kis esinos, szép és kedves templomocskának f. é. október 29-én nagy ünnepe volt. Dombon fekszik, dominálja a községet. Mint „Sion” a hegy ormán hirdeti egyházunk nagyságát. Délelőtt 9—10 óra között csak úgy robotáltak a kosik Sárpatak utcáin, Segesvárról vendégeket hozva. Igen, mert a testvéri szeretet nem nézte a zord időt, havat és sarat, hanem

áldozatot hozva egyesülni akart Sárpatak örömeiben. Tíz órakor kezdődött a megáldási szertartás. A vendék Lukács kerületi főesperes végezte a megáldást, mint a főpásztor képviselője. Zengett az ének és mintha a lelki szemekkel láttuk volna az Isten áldását lehullni templomra, hűvekre. . .

Megnyitlak a főesperes ajkai, beszédjé szívöl szívekhez hatott, templomról — Isten házáról szól, — a szegények, nyomorultak, betegek és inségesek menedékhelyének mutatta be a templomot, a hol az édes Jézus várva várja azokat, kik terhelve és fáradozva vannak. Majdan imára hívta a hűveket, mely kegyelmes főpásztorunkét, a bold. Both bátyánkét, a jótevőkért fel-felszállt, mint a tömjénfüst az ég trónusához.

Megáldás után Nagy István helybeli lelkész szt. misét mutatott be segédlettel. A szt. mise végeztével az idesereglett vendégek megsejteltek a templomot, mely mindenkinek tetszését megnyerte. Csinnal van berendezve, különösen a főoltár, — melyet Sárdi Péter marosszentgyörgyi tanító saját költségén — 600 koronáért — készítettet, mely tetteért e helyen is teljes elismerés és hála vonat magára a szemlélők figyelmét. Művészi kivitele és faragványai gondos és ügyes kezekre vallnak. Tölgyfából készült — román stílű, gazdagon aranyozott. Az oltár tervezője és készítője Albert Sándor segesvári asztalos, aki a segesvári templom belső berendezésének legnagyobb részét is készítette. Ezutal a papság figyelmébe és jóindulatú pártfogásába ajánlanó látor vagyok.

A templomi ünnepek után a házigazda igazi magyaros kedvességgel látta el vendégeit, kik a sárpatakiakkal egyesülve éltették a kegyelmes jó főpásztor. (Nr. 3.)

— **Szociális szakosztály megalakulása a kolozsvári „Szent-Imre Egyesület”-ben.** A Gyárfás alelnök indítványára és lelkes buzgólkodása következtében okt. 31-én este Pál István apátkanonok díszelnök, dr. Boeskor Mihály státi titkár és számos egyesületi tag részvételével megalakult a „Szent-Imre Egyesület” szociális szakosztálya, azzal a cézzal, hogy az egyesület tagjai, kik a helybeli „Keresztényszociális Egyesület”-ben vezető szerepre vannak hívatva, a szociális kérdésekkel minél behatóbban megismerkedjenek s ott, hol igazán tér és szükség van a munkára, kellő ismeretekkel ellátva, egységes szervezetben, határozottabban léphessenek fel.

Az új szakosztály igen kedvező előjelek mellett alakult meg; mert az anyaegylet vezetőinek sikerült olyan erőket tömöríteni, kik e téren a kezdőknek biztos útbaigazítással fognak szolgálni.

Az alakuló gyűlést gr. Logothetti Orestes elnök nyitotta meg. Majd Gyárfás Elemér alelnök ismertette a szakosztály célját, melyhez a helybeli Szent-Ferenc rendi zárdafőnök előzetes kérése folytán hozzákapsolt egy másik feladat is, hogy t. i. az egyesület, illetve szakosztály, néhány vállalkozó tagja segédkezzék a szépen kereső Szent Antal Perselye gyűjtésének méltányos kiosztásában, vagyis végezze a „Szent Vince testvérek” feladatát.

Az alakuló gyűlés helyesléssel fogadta mindkét indítványt; mire a kettős célnak megfelelően ügyvezető titkár megválasztásával a „szociális szakosztály” megalakult.

Ezután dr. Boeskor Mihály státi titkár tartotta meg alapvető fejtegetéseit, körvonaloza a szociális kérdések fontosságát, mi a szociálist must a világejlődés egy új szakává teszi; majd kifejtette a szociálist „nemzetközi” jellegének helyes értelmét s ezzel kapcsolatban kör-

vonalozta a „nemzetköziség“ határait. A kérdéseket vita alá boesátotta, amelyben Pál István diszelnök és Gyárfás alelnök vettek érdemelegesen részt.

Az alakuló gyűlést elnök azzal zárta be, hogy hetenkint fölváltva lesznek felolvasó és vitatkozó, illetve megbeszélő összejövetelek, minnek — reméljük — meglesz a maga üdvös hatása s így elérjük a célt: jó vezetőket adni a keresztény szocialistáknak.

A gyűlés György Dénes titkárt megbízta a „Szent Vince testvérek“ munkáját végezni akaró tagok összejöveteleire és így reményünk nyílik, hogy a „Szent Imre Egyesület“ e tekintetben is üdvös szolgálatokat tehet a humanizmusnak.

— **A gyulafehérvári Kath. Legényegyesület** november 12-én (vasárnap) az „Európa szálló“ dísztermében táncdal égyekéltöt hangversenyt rendez. Belpó-díj: Személy-jegy 1 kor., Család-jegy 2 kor. Kezdeté este 8 órakor. Műsor: 1. Tárógató duett. Cigányzenekíséret mellett, előadják: Bartalis József és Resch L. György. 2. Szaval: Dr. Roska Miklós. 3. Kuruc dalok. Négyes szolam. Éneklők: Labud Józsefné, Lakner Margit, Lőrincz István és Szilágyi József. Zongorán kíséri: Resch L. György. 4. Befejezésül: Az egyetlen leány. Vigáték 1 felv. Fordította: Radnótyai Sámuel. Játsszanak: Szttyori József, Paszku Angela, Ince Ignác, Bigner Ida, Wesselovszky S., Kerniker Mariska, Grund Lujzika, Szász Emma, Török Sándor, Nagy Lajos, Oprea Gyárfás.

— **Meghívó.** A kézdi-orbai róm. kath. tanítóegyesület őszi rendes közgyűlését 1905. évi november hó 18-án délelőtt 9 órakor kezdődőleg Kiskászonban fogja megtartani a következő tárgysorozattal: Szentmise hallgatás 8 órakor a szentléleki templomban, innen felvonulás testületileg a gyűlés helyére. 1. Gyakorlati tanítást tart Kovács József helybeli tanító az „örarend“ben 9—10-ig előírt tantárgyak egyikeből. 2. Elnöki megnyitó. 3. Elnöki előterjesztések és igazolások. 4. A tavaszi közgyűlésről felvett jegyzőkönyv olvasása és hitelesítése. 5. A gyakorlati tanítás zártkörű méltatása. 6. Felolvasást tart Bartháné Zsögon Emilia tanítónő, ilyen cím alatt: „A női kézimunka tanításának fontossága, tekintettel korunk viszonyaira.“ 7. Szaval Szabó Anna tanítónő. 8. Vitatétel, előadók: Antal József és ifj. Papp István tanítók. 9. Mindennemű tagsági díj pontos befizetése. 10. A jövő éves helyének és tárgysorozatának megállapítása. 11. Indítványok. Ezen közgyűlésre egyesületünk pártoló és rendes tagjait, valamint a tanügy iránt érdeklődőket van szerencsém tisztelettel meghívni. (Közébédől gondoskodva van.) Kézdiszabótelek, 1905. október 31. Sza b o S á n d o r elnök.

— **Gyermeknap.** Az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában (IX., Ernő-utca 11—13.) megjelent az 1905/6. évi gyermeknap, melynek minden eladott példánya után az Eötvös-alap 2 fillért kap a magyar tanítóság özvegyeinek és árváinak segélyezésére. A gyermeknap-tárba elbeszélések és verseket írtak többek között Bársony István, Király Gizy, B. Bültner Lina, K. Nagy Sándor, Monostori Károly, Fülöp Sz. Lajos és Ferke Ágost. Ára 10 fillér. Minden állatvédő, minden gyermekbarát rendeljen az Országos Állatvédő Egyesülettől, az összeg előzetes beküldése mellett, nagyobb példányszámot ezen könyvecskéből, mely nemcsak kitűnő tartalmat nyújt, de melyet rendkívüli olcsósága folytán a legszegényebbek is megvehetnek. Aligha kínálkozik jobb alkalom, hogy ily csekély kiadásal a gyermekeknek nagyobb örömet szerezzünk s őket ugyanakkor oktassuk, erkölcsüket nemetsük és emellett a magyarországi tanítóság

özvegyeit és árváit segélyezzük. A könyvecske tartalma valóban a legalkalmasabb arra, hogy a gyermekek szívébe szánalmat és könyörületet oltsunk. Melegen ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe.

— **Révai Kalendárium 1906.** A téli időnyek ez a szívesen látott hírnöke megjött: pontosan, mint mindig, gazdagabban mint valaha. A gazdagság, a melyről szívesen ad, a mi gazdagságunk: a magyar irodalom bő termése. Arról tesz tanúságot ez az irodalmi naptár, hogy a magyar literatura erőteljes, pezsgő elete mindenek fölött érdemel figyelmet. A sok érdekes és értékes ujdonság között, a melyeket a Révai Kalendárium ösmertet, kettőt emelünk ki: Abonyi Lajos és Ambrus Zoltán összes műveit. Az egyik a régi, a másik az új Magyarország írja. Mindkettő erős, mélyjártu nagysága a magyar Parnassusnak. Abonyiról Balla Mihály, Ambrusról Ignotus írt érdekes cikket a Révai Kalendáriumba, melyben egyéb irodalmi értékekkel mellett van cikk Thury Zoltántól, elbeszélés Ambrus Zoltántól, Abonyi Lajostól, Mikszáth Kálmántól. A Révai Kalendáriumot ingyen küldi meg az érdeklődőknek a kiadóhivatal: VIII., Üllői-út 18.

Koronagyűlés.

A kézdi-orbai esperes kerület papsága folyó évi október 21-én tartotta rendes őszi koronagyűlést Kézdivásárhely-Kantában. A teljes számban megjelent papság előzetesen szent misét hallgatva, egy órán át szentségimádást végezt.

Balázs Ferenc kerületi főesperes megnyitó beszédében beszámolt a kerületben végzett látogatásai alkalmából észlelt tapasztalatairól s megfigyelései alapján nem annyira odairányította a papság működését, hogy „mi segít rajtunk?“ — mint inkább arról értekezett, melyek azok a dolgok, melyeken a papság hivatott segíteni buzgó munkálkodás által? E célból hangoztatta az egyházi törvények és kánoni határozatok lelkiismeretes betartását, melyek első sorban oldják meg azon nehézségeket, melyeket napjainkban az u. n. „kényes kérdések“ keretébe szoktak csoportosítani.

Majd az iskolák ügyének felkarolását ajánlotta a papság különös figyelmébe, hogy a számtalan oldalról reánk zúduló áramlatok közepette, ha iskoláink megvédésére anyagi áldozatokat nem hozhatunk, legalább ne szolgáltatassunk okot arra, hogy a kellő felügyelet és ellenőrzés elhanyagolása következtében újabb ürügyet találjanak iskoláink célszerűsége ellen kifogást emelni. Fejlessze a tanítás a nemzeti érzést és öntudatot s adjon alapot a gyermek hitének és vallásos életének.

Előbbi elérhető a tanterv keresztülvitelének gondos ellenőrzése által, utóbbit megadja az alapos és lelkiismeretes hitoktatás.

Szólt a hitoktatás buzgó végzésének nagy fontosságáról X. Pius pápa ő Szentségének körlevele alapján.

Felémeltette a hitoktatásban szükséges lelki tulajdonságokat a szerzett tapasztalatok után változa a jövőre vonatkozó teendőket.

Az egyöntetű működés elérése s az eredmény biztosítása érdekében főesperes a hitoktatási szakértekezletek tartásának szükségességét hangoztatta, melynek megvalósítását napirendre tűzte.

A hívek lelki ügyének hathatós munkálása céljából a missziók tartását hangsúlyozta, de mert a nép az ő egyszerű felfogásában azt te-

kinti első sorban jötevőjének, kinek gondosságát érzékileg is észlelhető jelek nyilvánulásában szemlélheti: kerületi főesperes utolag megpendítette a szövetkezetek eszméjét.

Végül a kerületben történt személyi változásokról emlékezett meg, a plébánosok és káplánok közötti egyértelmű együttműködést emelve ki, összetartásra kerve a papságot, egységben lévén az erő.

A gyűlés többi tárgyai a következők voltak:

Ismertetve lett az egyházmegyei papi misszió-egyesület alapszabályzata, melynek kapcsán többen az egyesület pártoló tagjai közé léptek s megbeszélés tárgyát képezte, hogy mely helyeken kívánunk a jövő év folyamán szent missziót tartatni.

Bánffy Zsigmond dr. kerületi jogtanácsos emléket jegyzőkönyvben örökítette meg a papság, kimondva, hogy jövőre ker. jogtanácsoski nevezését nem öhajítja, hanem a 4633. számú főpásztori rendelet alapján — esetről-esetre a felmerülő egyházi peres ügyek vitelével a hitközségek fognak alkalmas kath. ügyvédet megbízni.

A gyűlés kiemelkedő pontját képezte volna a Magyar Gazda Szövetség titkáranak előadása a szövetkezeti eszméről és annak módozatairól, de mert az ide utazásban a jelzett napon gátolva volt, közreműködése a tavaszi koronagyűlésre maradt.

Az indítványok letárgyalása után a gyűlés befejezése előtt váratlanul megjelent papjai körében a Kézdivásárhelyen időző főpásztor Majláth G. Károly ő Nagyméltósága, hogy szavaival és példájával lelkesítse a lelkipásztorkodás nehéz munkájával foglalkozó segítő társait.

A ker. főesperes felhasználta az alkalmat, hogy a borromei Szent Károly szellemében működni törekvő koronagyűlés nevében üdvözölje a kegyes főpásztort, kibem megtestesülve találjuk a dieső védszentjének szellemét és erényeit.

A főpásztor leereszkedő kegyességgel és szeretettel szólott papjaihoz, kifejezve mindazon kívánságait és öhajait, melyek megvalósításában papjainak buzgó munkálkodását reméli és várja.

Valóban vizsgalato jelenet — Krisztus egyháza érdekében — megvalósulva látni, miért gyakran fohászunk az isteni Üdvözítőhöz: „egyesítsd a püspökökkel a papokat, a papokkal a híveket, hogy mindnyájan egy lelki épületet képezzünk, mely az apostolok alapzatán emelkedik fel.“

Egyben jelezni kegyeskedett, hogy a következő év tavaszán főpásztori látogatását a kézdi-orbai esperesi kerületben fogja megtartani. Hozza Isten!!

—s—f.

A szerkesztő üzenetei.

— ó — ez. Felfogását osztjuk ugyan, de azt a bizonyos kényesebb részt kérjük emésztetőbb formában, mert ilyen alakban lehetetlen közreadnunk.

Refleksziók. Első cikke közreadásával is erőszakot tettünk meggyőződésünkre. Második cikke csak megerősít multkoriban hangoztatott felfelvésünkben, hogy a tárgyalat kérdésben nem létező alakra helyezi következtetéseit. Ezért a „refleksziók“at nem közöljük. Nehogy azonban bennünket elfogultsággal vádoljon, becses figyelmébe ajánljuk kiváló laptársunknak, az „Egyházi Közlöny“-nek mult heti számát, melyben Önnek lapunkban megjelent illető cikkét még a mi megjegyzésünkön felül is kellő világításba helyezi.

Sárkány S. bankháza Budapest,

VI., Ó-utca 6.

a magy. kir. szab. Osztályországjatek főarústitója.

Telefon 80-89.

Sürgönyczim: Sárkányék, Budapest.

Folyó számla:

Pesti magy. keresk. banknál és a m. kir. postatakarékpénztárnál.

Legmagasabb pénzkölcsönt nyújtok sorsjegyekre és értékpapírokra, bárhol elzálogosított sorsjegyeket saját pénzzel kiváltak és ezekre nagyobb kölcsönt adok; letétjegy, zálogjegy beküldendő. Kedvező feltételek mellett a kölcsön részletekben is visszafizethető.

Budapesti s vidéki kereskedőknek, iparosoknak váltóit leszámítolva és könnyen törleszthető váltó és személyhitelt nyújtok.

Tisztviselők és katonatisztek amortizációs kölcsönt kaphatnak.

Háztulajdonosok és földbirtokosoknak II-ik és III-ik helyre való betáblázásra azonnal folyósíthatók. — Semmiféle **előleges jutalékot nem kérek**, ugyszintén minden levelet, válaszbélyeg nélkül is, rögtön elintézek.

SÁRKÁNY S. BANKHÁZA

Budapest, VI., Ó-utca 6.

25 év óta törvényszékiel bejegyzett cég.

Megjegyzés: A XVII-ik országjatek I-ő osztály sorsjegyei már megjelentek és kérem egyúttal a megrendelésit, a legjobb és legfontosabb kiszolgálásról előre biztosítom, minden nyeresémet azonnal kifizetek.

A következő szerencse számokat ajánlom, mert ezek nagy nyeresémmel még nem lettek kisorsolva:

2979	12128	12953	16065	35733	44596
51325	58762	80847	99191	101580	105655

Kivágandó

Megrendelő lap.

Sárkány S. bankháza Budapest, VI., Ó-utca 6.

Megrendelem önöknél a számú sorsjegyet és ennek árát
egész fél negyed nyolcad
 postautalvánnyal küldöm, kérem utauvenni.

Név:

A nemkívántat tessék áthuzni.

Lak hely: u. p.

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, göres és más ideges állapotban szenved, kérjen iratot, ingyen és bérmentve kapható a szabad. Hattytű gyógyszerár által Majna Frankfurt.

A bérálás szentségének szertartása

czimű füzet,

Bérmálási lapok**Bérmálások anyakönyve**

rovatos ivék kaphatók

Papp György könyvnyomdájában

Gyulafehérvárt.

A kinek

eladó **birtoka** van, vagy a ki **birtokot** venni szándékozik, vagy ha eladásra szánt

könyvtára, irodalmi műve, zene eszköze, festménye, régi könyve, olajfestésű képe, szobra, fegyvere, régi pénze, ékszere, butora, háztartási, gazdasági és más eszköze van, az hirdessen a **KÖZMŰVELŐDÉS**-ben, mely lap a felsoroltak iránt érdeklődő közönség körében igen nagy számban forog közkézen.

Megbízható és szorgalmas

ü g y n ö k ö k

olyan vidékről, a hol a **szőlő megterem** és szőlőmiveléssel foglalkoznak és a hol a filoxera pusztításait már megkezdte vagy pedig a hol szőlőültetéssel foglalkoznak; szép, állandó és biztos mellékeresetre tehetnek szert, ha címüket közlik **Hegyi Lajossal** Budapest, Király-utca 13. I.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és az olajlaknak sajátja — elkerültek. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárgyval feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték fűdi be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen befűd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely esupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem fűdi el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszög méter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr vagy 9 1/2 marka.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója

FŐRAKTÁR:

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésben GYULAFEHÉRVÁRT.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első orszá-
gos műes-
tészeti és
ipar-
mű-
szeti intézet.
Alapított
1887-ben

Olajba oltárkép

magas cntm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök beese van és egyszersmind szabadisz. továbbá előnyös nész-, nev- és születésnapj. vagy egyebb alkalmi és ünnepi ajándécul szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beköltött fénykép után a legfinomabl. kivitelben készítem e

Nagysága 25×32 35×45 55×65 65×80 75×110 85×125 100×150

**Poichromozott fa-szobrok,
aranyozott széllel**

magas cntm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegprimás úr ő eminenciája 67,898. szám allatt és Tolna Fesztéchi Tasziló gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császká Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkészsége folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stilszerint, gipsz-márvány (stucco), keresztiek aranyozása álvány nélkül. Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olasón. Szegényebb egyházaknak 25% engedmény!** **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí- orvos-feje

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketséget, fülfájást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvegje 2 frt a

Dr. ROTCSHNEK EMIL
gyógyszertárában. DEBRECZEN.

Egészen ingyen

zománcozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzölábost és 6 főzofazeket különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért én szállíthatok. Ingyen csomagolás utánvétel mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest.
VI. ker., Csengeri-utca 51.

Hirdetések jutányos árban felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst es egy nagy milleniumi
éremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitűnő hangu és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatic) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnyvel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nincs befolyással reájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzle-
letünkben 450-nél több **uj orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangu **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindenmü **javitásokat, hangolásokat** és **át-
építéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☛ Villamos világítás. ☛ Fürdő.
Telefon. ☛ Társas kocs. ☛ Kitűnő konyha. ☛ Valódi borok.
Kőbányai sör. ☛ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.